

**Резюмета на трудовете на Румяна Илиева Прешленова,
публикувани след заемането на академичната длъжност „доцент“**

Монография

Австро-Унгария и Балканите (1878-1912). Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София, 2017, 342 с.

В монографията са обобщени многостранните аспекти на политическото и икономическото присъствие на Дуалистичната монархия на Балканите, като е разкрита тяхната взаимна обусловеност. Мотивирано е разбирането за Хабсбургската монархия и Балканите като гранични територии, оформили преходни пространства като зони на непосредствено взаимодействие в широкия спектър от взаимно опознаване, привличане и повече или по-малко примирими противоречия. Очертани са рамките, които Австро-Унгария и балканските държави създават за движение на идеи, модели, хора, стоки и капитали в края на XIX и началото на XX век.

Анализирана е ролята на Дуалистичната монархия като най-заинтересована европейска сила на Балканите по отношение на дунавското корабоплаване, железопътното строителство, търговията, култовия протекторат над католиците в Османската империя. Специално внимание е посветено на мандата на Австро-Унгария да окупира и управлява османската провинция Босна и Херцеговина след 1878 г. Представени са вътрешнополитическите и международни аспекти на проявите на австро-унгарския дефанзивен експанзионизъм, манифестирани като миротворческа и културна мисия за осигуряване на реда в региона и за приобщаването му към „цивилизацията“.

Разкрито е противоречивото отношение на Хабсбургската монархия към установения с Берлинския договор ред на Балканите. Особено внимание е отделено на анексирането на Босна и Херцеговина, отключило взривоопасната криза в отношенията на Австро-Унгария с Османската империя, Сърбия и Черна гора от 1908-1909 г. Открояна е изключителната външнотърговска активност на Дуалистичната

монархия по отношение на балканските страни, изразена в договорните отношения, митническите конфликти и стокообмена с тях. Анализирани са специфичният характер на търговията на Сърбия с Дуалистичната монархия, която години наред носи белега на клиентелизъм и се използва с политически мотиви и от двете страни. Същевременно е оспорена тезата за наличие на митнически съюз между Австро-Унгария и Сърбия.

Имперската перспектива на Дуалистичната монархия към националноосвободителните борби на останалото под османска власт християнско население, особено на българите в Македония, е представена в контекста на австро-унгарските стратегически интереси на Балканите, както и на консервативното сътрудничество и хроническото съперничество на Хабсбургската монархия с Русия. Нюансирана е преекспонираната в балканските историографии теза за ролята на Австро-Унгария като източник на вражди и конфликти между балканските държави. Множество известни факти от националната ни история са поставени в по-широк регионален и общоевропейски контекст, което предлага алтернативни гледни точки и допринася за по-задълбоченото им осмисляне. Представени са актуалните историографски дебати по темата на монографията, като е открит проблемът за приложимостта на постколониалния дискурс по отношение на австро-унгарската политика на Балканите.

Студии

Dinge, die verbinden. Überlegungen über die deutsch-bulgarischen Beziehungen seit dem 19. Jahrhundert. - Studies on Language and Culture in Central and Eastern Europe, 6. Chr. Voß (Hrsg.): EU-Bulgaristik. Perspektiven und Potenziale. Verlag Otto Sagner, München, Berlin 2009, 51-64.

В студията е направен обобщаващ анализ на българо-германските политически и икономически отношения след възстановяването на българската държавност, както и на тяхната проекция върху образованието. Проблематизират се банализираните представи, че България и Германия винаги са били в близки политически и икономически връзки, независимо от променящите се международни констелации и стопански конюнктури, което често оставя на заден план асиметрията между двете

държави и нации като геополитическо положение, историческо развитие, демографски потенциал, икономическа мощ и тежест в международните отношения. Студията оспорва генерализиращото схващане за българо-германските връзки като едва ли не даденост, проява на взаимна симпатия и „генетично германофилство“ у българите. Трезвият подход към разбирането на формулата за общите интереси на двете страни и нации, наложена в дипломатическите контакти между Берлин и София, се основава преди всичко на въпроса каква е обвързаността между Германия и България – свободен избор или историческа принуда. В балкански контекст се прави критически обзор на българо-германските отношения въз основа на детайлни проучвания на български и немски автори. Открити са съществените фактори, чиято динамика трайно и положително повлиява на сътрудничеството между двете нации. Направеният анализ очертава като много по-убедително разбирането, че от края на XIX век нататък отношенията на България с Германия не са били израз на безпроблемно и хармонично „естествено“ приятелство, а по-скоро са имали двойствения характер и на възможен свободен избор, и на историческа принуда.

Elitenbildung. Die Südost-Stiftung des Mitteleuropäischen Wirtschaftstags Berlin an der Hochschule für Welthandel in Wien. – Carola Sachse (Hg.): "Mitteleuropa" und "Südosteuropa" als Planungsraum. Wirtschafts- und kulturpolitische Expertisen im Zeitalter der Weltkriege. Wallstein Verlag, Göttingen 2010, 391-417.

Студията реконструира в детайли единствената по рода си и най-успешна образователна инициатива на Средноевропейския стопански съюз в Берлин (*Mitteleuropäischer Wirtschaftstag Berlin*). Изцяло финансирана от него, тя се осъществява във Висшето училище за световна търговия, Виена, през 1940-1946 г. под формата на елитарен двегодишен курс за подготовка на висши стопански експерти за Югоизточна Европа. Курсът е организиран за германци и приятелски настроени към Германия младежи и девойки, на които се възлагат очаквания да запълнят вакуума, възникнал след „отстраняването на евреите от стопанството“. В курса са обхванати почти хиляда младежи и девойки от Германия, Унгария, Словакия, Румъния, Югославия, България и Гърция, като броят на кандидатите далеч надвишава този на приетите студенти. Анализирани са опитите на част от едрата германска индустрия в

лицето на Средноевропейския стопански съюз в Берлин да включи Югоизточна Европа в сферата на своето пряко икономическо влияние, запазвайки относителна самостоятелност от националсоциалистическия режим в годините на Втората световна война. В студията е очертано концентрирането на акциите на националсоциалистическата пропагандна машина за проникване в Югоизточна Европа във Виена след Аншлуса на Австрия през 1938 г.

Проучването се основава на документите на курса за подготовка на висши стопански експерти за Югоизточна Европа от необработения и трудно достъпен по времето на проекта архив на Висшето училище за световна търговия, Виена. За първи път са изследвани регистрите, учебните програми, личните формуляри, изпитните протоколи и кореспонденцията на администрацията на Висшето училище за световна търговия, Виена, с държавни институции, както и материали на Министерството на образованието на Третия райх, отнасящи се до курса. Анализирани са и първични извори от Федералния архив в Берлин и от Австрийския държавен архив във Виена.

Wegweiser sozialen Wandels. Über die Verdrängung des Orientalismus aus Bulgarien seit 1878. – U. Tischler-Hofer, R. Zedinger (Hg.): Kuppeln, Korn, Kanonen. Unerkannte und unbekannte Spuren in Südosteuropa von der Aufklärung bis in die Gegenwart. Studienverlag, Innsbruck 2010, 243-263.

В текста са разгледани процесите на трансформация в българското общество след 1878 г. в израз на усилията за демонстративно дистанциране от османското наследство, разбираемо като ориентализъм. Съществен момент, който е открит в изложението, е не колко европейска или колко неевропейска/балканска е България след няколко десетилетия свободен живот, а решимостта за развитие по европейски модели, която проявяват правителства с различна идеологическа и външнополитическа ориентация. Приведени са примери от демографските промени в градовете и особено в столицата, градоустройството, архитектурата, образованието, индустрията.

Национализми и идентификация. – Ю. Константинова (състав.): Балканите. Модернизация, идентичности, идеи. Сборник в чест на проф. Надя Данова. ИБЦТ, София 2011, 391-408. = Εθνικισμοί και ταύτιση. - Στο: Τα Βαλκάνια εκσυγχρονισμός, ταυτότητες, ιδέες. Συλλογή κειμένων προς τιμή της καθηγήτριας Νάντιας Ντάνοβα, Ηράκλειο, 2014, σ. 441-460.

В студията е анализирана нееднозначната национална идентификация на част от българските студенти в австро-унгарски висши учебни заведения в резултат на политизирането на академичните среди, особено във Виенския университет, където в края на XIX и началото на XX век над половината студенти са чуждоезични. Изследван е масив от личните формуляри на български младежи и девойки, съдържащи графи „майчин език“, „националност“, „религия“, „родина“. Попълвани всеки семестър, тези документи отразяват променяща се понякога идентификация на част от студентите като производна на комбинацията от майчин език - националност и/или родина. При българските студенти са установени флуктуации на първо място сред евреите, в по-малка степен при гърци и арменци, както и при българи, родени извън политическите граници на България. Въз основа на архивните източници е показано, че по време на следването си в обкръжение почти еднакво чуждо и за българите, и за представителите на етническите малцинства, българските студенти игнорират някои различия помежду си, което е засвидетелствано в документите на официално регистрираните им сдружения. Засегнат е и по-обхватният въпрос за „филството“ и „фобството“, белаял публичните дебати в България през XIX и XX век и пряко свързан с чуждестранното образование на част от политическия, икономическия и културния елит на нацията.

Economic Culture and Economic Policy in Southeastern Europe during the 19th Century. – T. Anastasiadis, N. Clayer (ed.): Society, Politics and State Formation in Southeastern Europe during the 19th Century. Alpha Bank Historical Archives, Athens 2011, 279-307.

Въз основа на разнообразен първичен изворов материал, статистически данни, публикации и лични архиви от края на XIX и началото на XX век в студията се разглежда въпросът дали и доколко българската държава като икономически субект е

плод на Освобождението през 1878 г., или то е само началото на продължителен държавотворчески процес. Проследени са институционалното развитие на правителствената структура, кадровата обезпеченост на държавния апарат и икономиката, публичният дебат за чиновниците като бремене за обществото, разбирането за териториалното разширение като ключ към благоденствието на нацията. Тези аспекти на държавното развитие са анализирани като проява на икономическата култура на управляващите елити. Направени са паралели със съседните балкански държави през същия период.

Виена – едно специално място за българските студенти. – Югоизточноевропейският град и съвременността на миналото. Научни изследвания в чест на проф. Лилия Кирова. Състав. Ант. Балчева. Фабер, София 2012, 250-270.

В студията е анализирано значението на Виена като образователен център за българите от края на XIX век до края на Първата световна война. Представени са усилията на българската колония в австро-унгарската столица преди създаването на дипломатическо представителство там да насърчава притока на български младежи и девойки в хабсбургската метрополия, както и инициативите на австрийските правителствени, академични и делови кръгове в същата насока през годините на Първата световна война. Въз основа на броя на отпуснатите държавни стипендии през 1879-1909 г. е анализиран и приносът в това отношение на българските правителства. Изследването доказва, че според състоянието на досегашните проучвания синергичното действие на посочените фактори, както и личностната ориентация, превръщат Виена в образователен център за българите без аналог по това време.

Uniting the Balkans: Common Desires and First Initiatives in the Interwar Period. – W. Loth, N. Păun (eds.): Disintegration and integration in East-Central Europe 1919-post-1989. Publications of the European Union Liaison Committee of Historians, Berlin Nomos, ClujNapoca Editura Fundației pentru Studii Europene (EFES), 2014, 93-104. = Greece and Bulgaria: Two Focuses on Integration in the Balkans between the Two World Wars. - Y. Konstantinova (ed.): Greece, Bulgaria and European Challenges in the Balkans. Sofia 2015, Etudes balkaniques, 2015, 1, 140-154.

В изследването са разгледани две несъвместими виждания за подобряването на международния климат на Балканите в периода между двете световни войни въз основа на анализ на работата на Балканските конференции (1930-1933). Изхождайки от противоположните си интереси по това време, представителите на Гърция и на България на тези форуми, организирани под патронажа на Обществото на народите, се разминават в опитите си да наложат принципите на балканско сътрудничество. Докато за гръцките участници е най-важно подписването на обвързващо официално рамково споразумение за политически съюз, а съществуващите противоречия между партньорите да се оставят за изясняване след това, българските делегати настояват за налагане на установените международни норми за третиране на малцинствата като задължителна основа за добросъседските отношения. Условно това противоречие може да се определи като разминаване между форма и съдържание. Отказът на България да жертва защитата на правата на българите, останали извън държавните ѝ граници след Първата световна война, в името на формализиране на постигнатото сближение между балканските държави слага край на единствената по рода си дотогава форма на регионално сътрудничество.

Benchmarking in the Era of Nationalism. Bulgarians and Slovenes in Comparison. – R. Preshlenova (ed.): Looking West, Feeling East. Impacts, Values and Loyalties in South-Eastern Europe. Sofia 2015, Etudes balkaniques, 2015, 3, 7-35 = Bolgari in Slovenci - primerjava v dobi nacionalizmov. – Ž. Lazarević, Al. Gabrič (ur.): Slovenci in Bolgari med Zahodnimi in Vzodnimi Vplivi. Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana 2016, 39-61.

Процесите на национално формиране на българи и словенци са разгледани в съпоставителен план, като са отчетени коренно различните исторически условия, при които двете нации осъществяват прехода си към модерността и създаването на своя национална държава. Очертано е и общото между тях, на първо място голямото значение на образованието и изграждането на знакови национални институции, каквито са академиите и университетът, както и силното притегателно влияние на Австрия като модел за обществено развитие и на Виена като културен и образователен център по онова време.

Netzwerke und Einflussnahme. Die Besonderheiten des deutsch-bulgarischen Verhältnisses vor und während des Zweiten Weltkrieges. – B. Olschowsky, I. Loose (Hg.): Nationalsozialismus und Regionalbewusstsein im östlichen Europa. Regionen des östlichen Europas im 20. Jahrhundert. De Gruyter Oldenbourg, München 2016, 423-440.

В студията е анализирано особеното политическо партньорство между Германия и България в навечерието и по време на Втората световна война. Открито е обстоятелството, че България е единственият съюзник на Третия райх, в който няма германско малцинство, няма режим, който отявлено подкрепя нацистката идеология или крайно дясно движение с голямо обществено значение. В този контекст въз основа на архивни документи и изследвания е представена прогерманската, но същевременно дистанцирана и уклончива позиция на българските политици, които се ръководят главно от интересите на своята страна. Мотивирано е заключението, че аналогичен характер има и установеното научно сътрудничество със създадения в София Германски научен институт, както и отношението на управляващите към настоятелните искания на Берлин за депортиране на евреите от Царство България и за скъсване на дипломатическите отношения със Съветския съюз. Тези обстоятелства поставят под въпрос тезата за безрезервната българска подкрепа към националсоциалистическия режим в годините на разпалената от него война.

Статии

Education as Communication: Bulgarian-American Traditions. – A. Miltenova, C. Vakareliyska (ed.): Bulgarian-American Dialogues in the Humanities. Publishing House of the Bulgarian Academy of Sciences, Sofia 2010, 161-174.

Въз основа на мемоари, публикации на Американския колеж в София, архивни материали от фонда на МНП и изследвания на съвременни автори са открити факторите, които превръщат Американския колеж в едно от най-престижните училища в България след Първата световна война – високи образователни стандарти, дисциплина, уважение към личността на учениците, социална ангажираност,

религиозна и етническа толерантност, възможности за многостранна изява на младежите, разбиране за общност на всички възпитаници, практическа подготовка за живота.

Интеграция чрез образование. Българските студенти във висшите учебни заведения на Виена и Грац (1879-1918 г.). - Българската общност в Австрия – историческо, лингвистично и етноложко изследване. Състав. Сн. Йовева-Димитрова, Ана Кочева, Вл. Пенчев. Т. 1. С. 2011, 7-18.

Българските студенти във висшите учебни заведения на Виена и Грац (1879-1918 г.) са представени като съществена част от българското присъствие в Австрия в края на XIX и началото на XX век. Статията представя броя, разпределението по години, висши учебни заведения и специалности на документално установените български младежи и девойки. Същевременно в изследването е очертана ролята на образованието като един от най-сигурните пътища за приобщаването им към европейски модели и стандарти по това време.

Феликс Филип Каниц и школовање младих Бугара у Бечу. – Ћ. Костић (ур.): Слике са Балкана Феликса Каница. Народни музеј у Београд, Београд 2011, 206-217; Felix Philipp Kanitz und die Ausbildung junger Bulgaren in Wien. – Ѓ. Kostić (Hg.): Balkanbilder von Felix Kanitz. Nationalmuseum in Belgrad, Belgrad 2011, 193-205.

В статията е представена инициативата на известния австро-унгарски етнограф, пътешественик и художник Феликс Филип Каниц за обучение на млади българи във Виенския Педагогийум със средства от специален фонд на Ориенталския музей в австрийската столица през 1874-1883 г. Архивните материали, на които се опира проучването, разкриват плановете на Каниц за подготовка на педагогически кадри за гимназии, а впоследствие и педагогически училища в България с оглед ускоряване изграждането на учебното дело в страната. Очертана е и популяризаторската му дейност за представяне на българите като нация в Австрийската академия на науките.

Emancipation through Education: Some Bulgarian Experience since the 19th Century. – P. Vodopivec, Al. Gabrič (ed.): The Role of Education and Universities in Modernization Processes in Central and South-Eastern European Countries in 19th and 20th Century. Inštitut za novejšo sgodovino, Ljubljana 2011, 53-62.

В статията е разгледана ролята на образованието в края на XIX и началото на XX век като израз на усилията на българското общество да се еманципира от Османската империя, както и от гръцкото и руското влияние. Анализирани са инициативи на самоорганизиращи се български общности преди 1878 г. и стипендиантската политика на българската държава след Освобождението.

State, Society and the Educated Elite in Bulgaria, 1878-1918. - F. Bieber, H. Heppner (ed.): Universities and Elite Formation in Central, Eastern and South Eastern Europe. LIT Verlag, Wien, Zürich 2015, 13-22.

В статията се нюансира широко разпространеното в историографията виждане, че държавата играе решаваща роля в процесите на модернизация в обществата с „догонващо“ развитие. За целта се съпоставят приносът на държавата и на недържавното субсидиране на висшето образование на българите като един от основните пътища към обществено обновление през XIX век.

Collegium Germania und die deutsch-bulgarische wissenschaftliche Zusammenarbeit. - Bulgarian-German Scientific Cooperation: Past, Present, and Future. Proceedings of the Humboldt-Kolleg, Sofia, November 26– 28, 2015. Edited by I. Pajeva, R. Argirova, Kr. Bacvarov, D. Boteva, N. Burneva. Humboldt Union in Bulgaria, Sofia 2016, 103-107.

В статията е представена дейността на академичното сдружение Collegium Germania за развитие на българо-германското научно сътрудничество в периода 1990-2007 г. Открити са основните двигатели и насоки в работата му, партньорите от българска и германска страна, проблемите и перспективите за бъдещото развитие на сдружението.

Staat, Hauptstadt und Provinz. Heirarchien im neuzeitlichen Bulgarien. U. Tischler-Hofer, K. Kaser (Hg.): Provincial Turn. Verhältnis zwischen Staat und Provinz in der Geschichte des südöstlichen Europa vom letzten Drittel des 17. bis ins 21. Jahrhundert, Peter Lang Edition, Frankfurt am Main 2017, 113-130.

В статията е анализирана работата на Учредителното народно събрание в Търново през 1879 г. въз основа на неговите протоколи и спомени на народни представители за конституирането на българската държава, нейните органи и символи. Открито е отстраняването от основния закон на термини, които се асоциират с хипотетично възприемане или третиране на България като провинция, породено от стремежа на българския политически елит да утвърди новосъздаденото княжество като независима държава.

Материали в учебни помагала

Понятието „Балкани“ в географски и исторически контекст. - Балканите: от древността до наши дни. Състав. В. Лозанова-Станчева. Институт за балканистика с Център по тракология, Българска академия на науките, София 2017, 73-87.

В текста е проследено възникването и включването в научна и популярна употреба на понятието „Балкани“ през XIX век. Анализирани са проблемите за създаването на йерархии, картографирането на „другостта“ като рамка за приемане и отхвърляне в европейското обществено мнение. Представени са конкурентни термини като Европейска Турция, Европейски Ориент, Югоизточна Европа. Анализирани са причините за налагането на понятието „Балкани“ и използването му извън периода на Османската империя.

Метафоричните Балкани – начини на употреба. - Балканите: от древността до наши дни. Състав. В. Лозанова-Станчева. Институт за балканистика с Център по тракология, Българска академия на науките, София 2017, 89-100.

В текста са представени появата и често пъти ефектната, но безкритична употреба на понятията „балканизация“ и „балканизъм“. Приведени са примери за включването на „балкански“ сюжети в развлекателната индустрия в Европа и САЩ от втората половина на XIX век до наши дни.

Рецензии и отзиви

Румен Аврамов. Комуналният капитализъм. Из българското стопанско минало. Т. I – 837 с.; Т. 2 – 734 с.; Т. III – 620 с., София, Фондация “Българска наука и култура”, Център за либерални стратегии, 2007. – Etudes balkaniques, 2009/3, 141-144.

Рецензия на тритомното изследване на Румен Аврамов на стопанското развитие на България в ново време.

Osteuropäische Geschichte in Wien. 100 Jahre Forschung und Lehre an der Universität. Arnold Suppan, Marija Wakounig, Georg Kastner (Hrsg). Studienverlag Innsbruck, Wien, Bozen 2007, 447 S. – Etudes balkaniques, 2010/1-2, 280-282.

Рецензия на юбилейното издание на Института за история на Източна Европа на Виенския университет по случай стогодишнината от създаването на Славистичния семинар.

Iskra Schwarcz, Arnold Suppan (Hg.). Quo vadis EU? Osteuropa und die EU-Erweiterung. (Europa orientalis Bd. 5. Herausgegeben vom Institut für Osteuropäische Geschichte an der Universität Wien). LIT Verlag, Wien, Berlin 2008, 540 S. – Etudes balkaniques, 2010/1-2, 282-284.

Рецензия на тематичния сборник на Института за история на Източна Европа на Виенския университет по повод разширяването на ЕС на изток.

Engelbert Deusch. Das k.(u.)k. Kultusprotektorat im albanischen Siedlungsgebiet in seinem kulturellen, politischen und wirtschaftlichen Umfeld (= Zur Kunde Südosteuropas. Band II/38). Böhlau Verlag, Wien, Köln, Weimer 2009, 1035 S. – Etudes balkaniques, 2010/1-2, 285-287.

Рецензия на изследването на Е. Дойш за култовия протекторат на Хабсбургската монархия над католиците в областите на Османската империя, населени с албанци.

The Bulgarian Community in Austria: Identities and Integration. – Etudes balkaniques, 2010/1-2, 290-291.

Отзив за научната конференция на тема „Идентичности и интеграция“, проведена във Виена през ноември 2009 г.

Thede Kahl, Cay Lienau (Hg.). Christen und Muslime. Interethnische Koexistenz in südosteuropäischen Peripheriegebieten (Religions- und Kulturgeschichte in Ostmittel- und Südosteuropa, Band 11). Litverlag Wien, Berlin 2009, 361 S. – Etudes balkaniques, 2010/3, 223-224.

Рецензия на сборника с резултати от изследователски проект, посветен на междуетническите отношения между православни християни и мюсюлмани в Югоизточна Европа, по-конкретно в Гърция и Румъния.

Балканите – многоликите измерения на европейската култура. Лилия Кирова, Антоанета Балчева, Йорданка Бибина, Пенка Данова (състав.) [The Balkans - Multiple Dimensions of European Culture. Lilia Kirova, Antoaneta Balcheva, Yordanka Bibina, Penka Danova (eds.)]. София, Институт по балканистика-БАН, Издателство „Фабер“ 2010, 387 с. - Etudes balkaniques, 2010/4, 240-243.

Представяне на сборник с изследвания в рамките на проект на секция „Културна история“ на Института по балканистика през 2004-2008 г.

Ulrike Tischler, Ioannis Zelepos (Hrsg.), Bilderwelten-Weltbilder. Die Gegenwart der Vergangenheit in postosmanischen Metropolen Südosteuropas: Thessaloniki, Istanbul, Izmir. Peter Lang, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien 2010, 300 S. - Etudes balkaniques, 2011/2-3, 307-309.

Рецензия на сборник с резултати от международен проект с участие на шестима автори от Австрия, Германия и Гърция, посветен на културата на спомените в бившите османски метрополии Солун, Истанбул и Измир.

Geschichte Südosteuropas. Vom frühen Mittelalter bis zur Gegenwart. Herausgegeben von Konrad Clewing und Oliver Jens Schmitt. Verlag Friedrich Pustet, Regensburg, 2011, 839 S. - Etudes balkaniques, 2011/4, 167-170.

Рецензия на колективната монография на автори от Австрия, Германия, Унгария, Холандия и Швейцария „История на Югоизточна Европа. От Ранното средновековие до наши дни“.

Daniela Schanes, Serbien im Ersten Weltkrieg. Feind- und Kriegsdarstellungen in österreichisch-ungarischen, deutschen und serbischen Selbstzeugnissen. [Neue Forschungen zur ostmittel- und südosteuropäischen Geschichte]. Frankfurt am Main, Berlin, etc., Peter Lang, 2011, 381 S. - Etudes balkaniques, 2011/4, 171-173.

Рецензия на монографията на Д. Шанес, в която са изследвани стереотипите в отразяването на военните действия, на представата за себе си и за врага в Сърбия по време на Първата световна война.

Die Pariser Vororte-Verträge im Spiegel der Öffentlichkeit. Hg. von Harald Gröller und Harald Heppner. Transkulturelle Forschungen an den Österreich-Bibliotheken im Ausland. Band 7. Wien, Berlin, LIT Verlag AG, 2013, 179 S. – Etudes balkaniques, 2013/3-4, 193-195.

Рецензия на сборник, посветен на мирните договори в края на Първата световна война и тяхното отражение в пресата, туристическата литература и учебниците.

Lexikon zur Geschichte Südosteuropas. Herausgegeben von Holm Sundhaussen und Konrad Clewing. Zweite erweiterte und aktualisierte Auflage. Lexicon of South-East European History. Edited by Holm Sundhaussen and Konrad Clewing. Second Extended and Updated Edition, 2017/1, 162-163.

Представяне на второто, преработено и актуализирано издание на речника по история на Югоизточна Европа.